PEDAGOGICAL AUTHORITY OF TECHNOLOGY TEACHER ON CO-OPERATION COMPETENCY AREA

Krzysztof PYTEL

Summary: *Teacher, especially technology teacher should shape patience, persistence and circumspection in pupils' behavior. He should teach them to be conscientious and hardworking. These needs teacher should hold up to himself. This is a precondition to be a pedagogical authority. Pupils would respect teacher who professionally relay knowledge, who represents unchangeable rules of plain dealing and persistent virtue. The analysis of perception teacher by pupils in selected schools are shown in this paper. Pupils need guides, wise authorities, someone who could find bright solution in any conflict situation – is a conclusion of prepared analysis.*

Keywords: *teaching, didactics, technology*

AUTORYTET PEDAGOGICZNY NAUCZYCIELA TECHNIKI W ŚWIELE KOMPETENCJI WSPÓŁDZIAŁANIA

Streszczenie: *Nauczyciel, a szczególnie nauczyciel przedmiotów technicznych powinien kształtować u swoich wychowanków cierpliwość, wytrwałość, roztropność oraz uczyć obowiązkowości i wysiłku. Takie wymagania nauczyciel techniki powinien stawiać również sobie, wtedy będzie spełniał warunki, dzięki którym będzie mógł cieszyć się autorytetem pedagogicznym. Wychowankowie będą respektowali nauczyciela techniki profesjonalnie nauczającego, reprezentującego niezmiennie poglądy, zasady postępowania i trwałe wartości.*

Analiza postrzegania nauczyciela przez ucznia w wybranych typach szkół przedstawiono w artykule. Wychowywanie i edukowanie to sztuka wymagająca elastyczności ze strony nauczyciela. Uczniowie potrzebują przewodnika, osoby mądrej i cieszącej się autorytetem, która w sytuacjach konfliktowych będzie potrafiła znaleźć rozsądne wyjście z sytuacji, która nie będzie zarządzała lecz ukierunkowywała na wyznaczony cel i pomagała w jego osiągnięciu.

Keywords: *teaching, didactics, technology*

Wstęp

Nauczyciel, a szczególnie nauczyciel przedmiotów technicznych powinien kształtować u swoich wychowanków cierpliwość, wytrwałość, roztropność oraz uczyć obowiązkowości i wysiłku. Takie wymagania nauczyciel techniki powinien stawiać również sobie, wtedy będzie spełniał warunki, dzięki którym będzie mógł cieszyć się autorytetem pedagogicznym. Wychowankowie będą respektowali nauczyciela techniki profesjonalnie nauczającego, reprezentującego niezmiennie poglądy, zasady postępowania i trwałe wartości. Aktualnie krążące widmo kryzysu edukacji i upadku wszelkich autorytetów jest fundamentalnym problemem we współczesnym świecie. Autorytetami stają się muzycy, krzykliwi znajomi, natomiast świat wartości schodzi na plan dalszy. Uczniowie, szczególnie w okresie nauki w gimnazjum, nie mają respektu przed nauczycielem, nie stanowi on dla nich autorytetu a przez co nie jest w

stanie przekazać im posiadanej wiedzy i umiejętności. Nauczyciele ci nie powinni się poddawać, lecz powinni stwarzać na lekcjach sytuacje, w których uczeń będzie musiał określić się po stronie konkretnych wartości.

Rola kompetencji współdziałania

Grupą bardzo istotnych kompetencji szczególnie dla nauczyciela techniki są kompetencje określane jako kompetencje współdziałania. Współdziałanie jest przyczynianiem się do czegoś razem z innymi czynnikami. Współdziałanie nie powinno więc polegać tylko na jednostronnym dostosowywaniu się. Współczesna szkoła będąc wyizolowaną od życia społecznego oraz będąc w swojej działalności ograniczoną czynnikami osobowościowymi i społecznymi oraz będąc instytucją jednostronną, nie rozwijała samodzielności w myśleniu i działaniu uczniów. Obecnie sytuacja ewaluuje, przy czym zmiany nie polegają wyłącznie na

wprowadzeniu nowych programów, treści czy metod nauczania. Zmiana następuje w postawach nauczycieli, którzy z biernych uczestników procesu edukacji przechodzą do roli autorytetu popychającego ucznia w określoną stronę, kierują do prac mających na celu wskazanie właściwego kierunku rozwoju. Każda szkoła jest inna, ma innych uczniów i ich oryginalnych rodziców, posiada niesztabowych nauczycieli i nie we wszystkich szkołach te same elementy ulegają identycznym zmianom. Pośród nauczycieli techniki, kompetencje współdziałania mają zasadnicze znaczenie. Przejawiają się one w prospołecznych zachowaniach oraz skuteczności działań integracyjnych nauczyciela. Nauczyciel techniki posiadający kompetencje współdziałania preferuje w swojej pracy styl demokratyczny, zarówno w kontaktach z innymi pracownikami szkoły jak i swoimi uczniami. Ten nauczyciel zauważa związki między własną osobowością a postawą zawodową, ponadto kieruje się zasadami odpowiedzialności, a nie narzuconymi odgórnie normami posłuszeństwa.

Autorytet pedagogiczny nauczyciela techniki jest szczególnie ważny dla uczniów szkół podstawowych. W młodszych klasach szkoły podstawowej dzieci zdobywają wiedzę głównie empirycznie. Świat jest przez nie interpretowany na podstawie określonych sytuacji. Dzieci przeważnie nie są zdolne do w pełni samodzielnej oceny otaczającego je świata oraz do abstrakcyjnego myślenia. Przejmują wtedy zachowania i wzory wskazane przez dorosłych. Liczy się dla nich to, co dorośli robią a nie to, co mówią. Dzieci szukają autorytetów, którymi powinni być rodzice. Jednakże, gdy rodzice mówią jedno czyniąc zupełnie coś innego, wówczas przestają być wiarygodnymi dla dziecka. Zajęci pracą, sfrustrowani i zmęczeni rodzice nie zawsze mają czas na edukację dziecka. Ten ważny dla dziecka obszar może odpowiedzialnie w stosunku do dziecka zagospodarować nauczyciel, będąc dla niego autorytetem pedagogicznym. Wyposażony w kompetencje współdziałania, uczciwy wobec dziecka nauczyciel powinien przyzwyczajać dziecko do podejmowania własnych decyzji.

Kolejnym trudnym okresem w życiu dziecka jest wiek 13-18 lat, okres agresji i buntu przeciw nakazom, szczególnie nakazom dorosłych, uprzednio będących niejednokrotnie autorytetami. Nastolatki odrzucają wartości,

które były dla nich drogowskazami, sprzeciwiają się dobrym radom jak próbom ograniczania wolności. Bunt demonstrują poprzez ekscentryczne ubiory, fryzurę czy zachowanie. Niesłuchanie ważna dla nastolatków jest akceptacja przez innych przy jednoczesnym zmniejszaniu podatności na wpływ domu. Jak katuszę traktują wszelkie przejawy ingerencji w ich zachowania, a w związku z tym wszelkie wspólne działania z uczniami nauczyciel winien przeprowadzać z wielką życzliwością i należyłą ostrożnością. Wszelkie działania szkolne, pozaszkolne i obowiązki domowe wyrabiają wśród dzieci poczucie odpowiedzialności, dlatego niezmiernie ważne jest zaangażowanie nauczyciela w edukację dziecka i jego kompetencje współdziałania.

Kompetencje współdziałania w opinii badanych

Badania ankietowe przeprowadzono wśród uczniów piątych klas szkoły podstawowej i trzeciej klasy gimnazjum. Wyniki badań przedstawiono na rysunkach.

Uczniowie oceniając zachowanie nauczyciela techniki w sytuacji konfliktowej na lekcji (rys. 1, rys. 2) wybierali spośród dwóch odpowiedzi charakteryzujących zachowanie nauczyciela, który albo dążył do szybkiego rozwiązania problemu i zakończenia problemowych kwestii, albo poprzez dokładne przeanalizowanie sytuacji konfliktowej dążył do znalezienia uzasadnionego, skutecznego rozwiązania.

Rys. 1: Zachowanie nauczyciela techniki w sytuacji konfliktowej na lekcji w 5 klasie szkoły podstawowej

Przedstawione wyniki analiz pokazują, że zachowanie nauczyciela w sytuacji trudnej, sprzecznej i kryzysowej na lekcji techniki jest różne w różnych grupach wiekowych. W szkole podstawowej, w sytuacji gdy pojawia się problem, nauczyciel wysłuchuje wszystkie argumenty za i przeciw i dopiero wtedy rozwiązuje sprawę oraz przyznaje rację.

Rys. 2: Zachowanie nauczyciela techniki w sytuacji konfliktowej na lekcji w 3 klasie gimnazjum

Bardzo ważnym elementem w edukacji jest tutaj wyposażenie dziecka w umiejętności, które umożliwią orientację i odnalezienie się w trudnych sytuacjach życiowych. Wyniki z gimnazjum pokazują, że nauczyciel techniki jest odbierany jako osoba, która szybko rozwiązuje problem i finalizuje konflikty, nie szukając szczegółowych przyczyn ich powstania. Rolą nauczyciela jest pokierowanie wychowaniem i edukacją, aby uczeń mając emocjonalne oparcie, potrafił słusznie dowodzić swoich racji.

Kolejnym problemem, który analizowano w trakcie badań ankietowych było określenie sposobu traktowania uczniów przez nauczyciela techniki. Wyniki analiz przedstawiono na rys. 3,4.

Rys. 3: Sposób traktowania uczniów przez nauczyciela techniki na lekcji w 5 klasie szkoły podstawowej

Rys. 4: Sposób traktowania uczniów przez nauczyciela techniki na lekcji w 3 klasie gimnazjum

Gdy dziecko zacznie pojmować otaczający go świat, zaintrygowane szybko pochłania wiedzę i interesujące go postawy. Uczniowie klasy piątej szkoły podstawowej i klasy trzeciej gimnazjum zgodnie przyznają, że stosunek nauczyciela do wszystkich uczniów jest taki sam. Ci, którzy nie zgadzają się z tą opinią wymieniają najczęściej, że:

- lepiej są traktowane dziewczyny
- wyróżniani są uczniowie, którzy lepiej się uczą, wiedzą więcej i umieją
- nauczyciel inaczej podchodzi do uczniów, którzy nie przeszkadzają i nie przerywają w lekcji

Postawa nauczyciela jest w tym przypadku szczególnie ważna, gdyż wychowanie według zasad uczciwości, sprawiedliwości i poszanowania dla innych daje dziecku solidną podstawę do życia, która wzmocniona przez upór w dążeniu do celu, wytrwałość i pracowitość daje szansę dziecku na odniesienie sukcesu w dorosłym życiu.

Kolejnym badanym zagadnieniem były wzajemne relacje pomiędzy uczniami a nauczycielem techniki. Wyniki analiz przedstawiono na rys. 5,6.

Rys. 5: Relacje uczniów z nauczycielem techniki na lekcji w 5 klasie szkoły podstawowej

Rys. 6: Relacje uczniów z nauczycielem techniki na lekcji w 3 klasie gimnazjum

Wyniki pokazują, że relacje uczniów z nauczycielem techniki są przeciętne, tą odpowiedź wybrała największa grup uczniów zarówno szkoły podstawowej jak i gimnazjum. Na drugim miejscu (odpowiednio 20% i 34%)

uczniowie wybierali odpowiedź bardzo dobre. Najmniejsza liczba uczniów, bo 10% w szkole podstawowej i 4 % w gimnazjum określiła swoje relacje z nauczycielem techniki jako złe.

Dziecko musi mieć przekonanie, że to co mówi, jest uważnie słuchane. Sztuka konwersacji równoległej, w trakcie której wykonywane są wspólnie zadania może być doskonale rozwijana przez nauczyciela techniki. Wyposażony w kompetencje współdziałania nauczyciel wymieniając mimowolnie uwagi w trakcie wykonywania prac praktycznych może udzielać pragmatycznych porad, a poprzez nie poprawiać wzajemne relacje pomiędzy nim a uczniami.

Następnym pytaniem z ankiety była sonda o opiniach uczniów na temat przebiegu i organizacji pracy na lekcji techniki. Wyniki analiz przedstawiono na rys. 7,8.

Rys. 7: Przebieg i organizacja lekcji techniki i wpływ zaangażowania uczniów w 5 klasie szkoły podstawowej

Rys. 8: Przebieg i organizacja lekcji techniki i wpływ zaangażowania uczniów na lekcji w 3 klasie gimnazjum

Dobre rady dorosłych, szczególnie dawane nastolatkom, niejednokrotnie budzą sprzeciw. Młodzi ludzie nie zgadzają się, aby nimi rządzić, pragną wspólnego zastanowienia się, chcą być motywowanymi a jednocześnie chłoną wiedzę. Współczesny nauczyciel wyposażony w kompetencje współdziałania nie narzuca uczniom swojego toku myślenia, ale pozwala im wypowiedzieć się a przez co uświadomić sobie perspektywy rozwiązania określonego problemu i zobaczyć realne szanse zrealizowania danego zadania. Nauczyciel nie podaje gotowych recept lecz organizuje naukę uczniom poprzez zadawanie pytań i naprowadzanie na właściwy trop. Wskazuje na możliwe konsekwencje sytuacji zaproponowanych przez uczniów i wyjaśnia zaistniałe wątpliwości. Wytrawny nauczyciel pomaga przemyśleć zaistniały problem i docenia samodzielność i inicjatywę ucznia.

Na podstawie ankiety można wnioskować, że wybrany nauczyciel techniki w klasie piątej szczególnie preferuje pokazywać korzyści współczesnej techniki oraz motywuje uczniów do wyťažonej pracy. Nauczyciel umiejętnie zachęca dzieci do poszukiwania ideałów i rozwijania systemu wartości, świadomie pobudza zainteresowanie i kreuje dobre wzorce. Nauczyciel gimnazjum docenia u uczniów samodzielność, inicjatywę i pomysłowość w rozwiązywaniu problemów. Aby zadania techniczne uczniowie zrozumieli poprawnie, oczekuje od nich uważnego wysłuchania problematyki i przemyślnego poszukiwania rozwiązań. Umacniając w uczniach zachowania pozytywne motywuje ich do dalszej wyťažonej pracy. Nauczyciel pomaga przemyśleć zaistniałe sytuacje oraz usystematyzować i ogarnąć ogół wniosków, do których uczniowie dojdą samodzielnie. Kompetentny autorytet pedagogiczny pokazuje dzieciom ich osiągnięcia, przez co wydobywa z nich to, co najlepsze, ucząc jednocześnie odpowiedzialności i otwarcia się na rady innych.

Podsumowanie

Wychowywanie i edukowanie to sztuka wymagająca elastyczności ze strony zarówno rodzica jak i nauczyciela. Podstawą jest tutaj zawsze szczerść i roztropność. Uczniowie potrzebują przewodnika, osoby mądrej i cieszącej się autorytetem, która w sytuacjach konfliktowych będzie potrafiła znaleźć rozsądne wyjście z sytuacji, która nie będzie zarządzała lecz ukierunkowywała na

wyznaczonego celu i pomagają w jego osiągnięciu. Ukierunkowywanie ucznia, który przebiega przez trudne lata edukacji szkolnej i pozaszkolnej, który uczy się jak rozwiązywać problemy to jeden z najpoważniejszych etapów procesu nauczania. Jak wykazały badania kompetencje nauczyciela techniki w szkole podstawowej i gimnazjum nieco się różnią. Podejmując pracę w szkole podstawowej nauczyciel musi zdawać sobie sprawę, że wprowadza uczniów w świat techniki. Powinien to być na pewno etap dla uczniów wzbogacenia ich strefy poznawczej, rozwijania predyspozycji manualnych i kształtowanie wyobraźni. Etap gimnazjum to dla uczniów bardziej zaawansowane podejście do surowców, materiałów, nowych technologii. Jest to czas pogłębiania zdobytych już wiadomości i umiejętności oraz zdobywania nowych. Bez względu na wiek uczniów nauczyciel powinien tak zmodyfikować swój sposób prowadzenia lekcji, by uczniowie z chęcią w niej uczestniczyli i by czas na lekcji techniki był owocnie spędzony. By tak się stało, nauczyciele muszą wyjść z inicjatywą wprowadzając większą ilość urozmaiceń na lekcji, zajęć praktycznych, wycieczek i konkursów. O fachowym i skutecznym działaniu nauczyciela decydują jego różnorakie kompetencje, które winny mieć charakter dynamiczny, powinny być ciągle rozwijane i doskonalone. Wtedy wyposażony w kompetencje współdziałania nauczyciel będzie potrafił skutecznie realizować proces dydaktyczny. Uczniowie w trakcie nauki muszą być aktywni, ich wiedza powinna być żywa i wypełniona treścią. Czynny udział w takim pojmowaniu procesu nauczania przez dzieci mają autorytety: rodzice i nauczyciele posiadający odpowiednią wiedzę. Powinni oni dać dzieciom i uczniom podstawę, bardzo praktyczne odniesienie do rzeczywistości w momentach podejmowania decyzji o czymś ważnym. Powinni nauczyć dziecko konfrontacji sytuacji życiowych z zakrzewionymi dobrymi wzorami, nawet gdy dokonanie wyboru nie jest łatwe.

Autorytet pedagogiczny, poprzez skuteczne i właściwe rozwiązywanie konfliktowych sytuacji może pokazać skalę wartości, po której

uczniowie będą mieli szansę poruszać się w skomplikowanym, dorosłym życiu. Spełnianie roli autorytetu pedagogicznego może być dla nauczyciela źródłem nowej satysfakcji.

Bibliografia

1. BARANIEWICZ D., Samoocena pracy studentów realizujących praktyki pedagogiczne, mat. z konferencji poświęconej miejscu i roli praktyki w edukacji nauczycieli dla reformowanej szkoły, Kraków 2002.
2. DEPEŠOVÁ J. TOMKOVÁ V. Tradičné technológie a 21. storočie. [W:] Zborník Konferencia Katedra pedagogiky. PF UKF, Nitra 2001. str. 410-413. ISBN 80-8050-470-9
3. KOZÍK T, VARGOVÁ M. Štúdium učiteľstva v odbore učiteľstvo profesijných predmetov a praktickej prípravy. [W:] Technické vzdelávanie v informačnej spoločnosti. Zborník. PF UKF, Nitra 2004. 55-72 s. ISBN 80-8050-745-7, EAN 9788080507459.
4. NOGA H., Kompleksowe wykorzystanie środków dydaktycznych w zastosowaniu do przedmiotu elektrotechnika teoretyczna, Podstawy zastosowań środków multimedialnych w wybranych dziedzinach techniki, I Ogólnopolskie Warsztaty Multimedialne w Dydaktyce Techniki, Szczecin 24-25 XI 1994, Wyd. Szczecin 1995, s.271-276. ISSN 1232-5848.
5. NOGA H., Antywychowawcze aspekty gier komputerowych. Paedagogia Christiana 1999, nr 3, s.129-139. ISSN 1505-6872.
6. NOGA H., Czy nowoczesność niweczy trud wychowania? [w:] Wychowawca 1998, nr 5, s.38-41. ISSN 1230-3720.

Krzysztof Pytel, PhD,
Instytut Techniki, Wydz. Mat-Fiz-Tech, UP,
ul. Podchorążych 2, 30-084 Kraków, PL,
tel. +48 12 6382521, fax +48 12 6382521,
e-mail kpytel@ap.krakow.pl